

Bedömarutlåtande vid utbildningsutvärdering med extern bedömning

Logopedprogrammet vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet

Uppdrag och arbetsprocess

Utvärderingen ingår i Göteborgs universitets arbete med kvalitetssäkring av utbildning enligt rektors policybeslut "Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Göteborgs universitet" (Dnr V2016/378) och arbetsprocessen följer akademistyrelsens instruktioner "Instruktion för externa utvärderingar av utbildning på grund och avancerad nivå vid Sahlgrenska akademien".

Program och deltagare vid platsbesöket, se bilaga 1. Samlat dokumentunderlaget finns i särskild *ShareFiles-mapp* på Göteborgs universitet.

Följande personer har ingått i bedömargruppen:

- *Per Östberg, docent och universitetslektor i logopedi, Karolinska Institutet*
- *Viveka Lyberg Åhlander, professor i logopedi vid Åbo akademi, Finland*
- *Kerstin W Falkman, universitetslektor i psykologi och prefekt vid Psykologiska institutionen, Göteborgs universitet*
- *Anna Åberg, leg. logoped, Enhetschef Logopedimottagningen och Sömmottagningen, NU-sjukvården*
- *Jannice Bygdén, logopedstudent termin 5, Linköpings universitet*

Sammanfattning

Bedömargruppen har haft tillgång till ett omfattande dokumentunderlag som underlag till bedömningsprocessen. Alla deltagare i bedömargruppen genomförde ett platsbesök vid Sahlgrenska akademien 17 och 18 oktober 2022. Vid platsbesöket intervjuades institutions- och programledning, lärar- och handledarrepresentanter, två studenter samt (på Zoom) fyra alumner och två avnämningarrepresentanter. En kompletterande intervju med programstudievägledare genomfördes i efterhand på telefon.

Logopedprogrammet vid Göteborgs universitet startade 1980. Förutom vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet, finns logopedprogram på fem andra lärosäten i Sverige. För närvarande har programmet 28 studieplatser med antagning varje hösttermin. En utbyggnad till 30 studieplatser planeras. Från och med höstterminen 2018 infördes en grundligt omarbetad utbildningsplan, där den första studentkullen utexaminerades vårterminen 2022. Två av de alumner som intervjuades vid platsbesöket hade följt den nya utbildningsplanen, så att de kunde delge erfarenheter av utbildningen i sin mest aktuella form.

Logopedprogrammet vid Sahlgrenska akademien bedöms hålla hög kvalitet ställt mot bedömningskriterierna. Institutionens lärare har god ämnesmässig och pedagogisk kompetens, är väl samordnade och bedriver ett ambitiöst pedagogiskt utvecklingsarbete. Studenternas lärande sätts i centrum bland annat genom åtta nyutvecklade delkurser (en per termin) om professionell utveckling. Utvärderingen föranleder ett antal reflektioner och förslag till fortsatt utveckling som bedömargruppen kommenterar under respektive punkt nedan.

Redovisning av bedömargruppens omdöme gällande bedömningskriterier (punkt 1-8) samt gruppens övriga synpunkter (punkt 9).

1. Att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål

Styrkor: Det finns en tydlig tonvikt i lärargruppens arbete på konstruktiv länkning och pedagogisk kvalitetssäkring som säkerställs genom fortlöpande avstämningar och utvecklingsarbete i institutionens lärargrupp. Kursernas lärandemål har matchats mot examensmålen och underlaget visar att samtliga examensmål har motsvarigheter i kursmålen. Studenterna uppmärksammas återkommande på högskoleförordningens examensmål och diskuterar dem under utbildningens gång.

Svagheter: Det framgår inte av underlaget om programmet i sin framtidsplanering identifierar svagheter eller potentiella hot mot studieresultaten. Kurser med verksamhetsintegrerat lärande är i den nya utbildningsplanen (från 2018) inte inriktade mot särskilda funktionstillstånd eller diagnoskategorier, vilket för närvarande är ovanligt bland de svenska logopedutbildningarna. En möjlig svaghet med denna lösning är att det blir mindre tydligt om studenterna uppnått examensmålet att kunna ”undersöka, bedöma och behandla de vanligast förekommande störningarna inom det logopediska verksamhetsområdet”.

Bedömning: Sammantaget svarar logopedprogrammet väl upp mot kriteriet.

Ev reflektioner/rekommendationer: En strategisk analys av programmets styrkor, svagheter, hot och möjligheter (SWOT-analys) skulle kunna stärka programmets befintliga planering ytterligare. En uppföljande analys av utformningen av de verksamhetsintegrerade kurserna bör göras. Uppväger exempelvis generell klinisk resonemangsförmåga eventuellt färre tillfällen till specifik klinisk färdighetsträning? Bristande skrivfärdigheter bland studenter har diskuterats på nationella utbildningsmöten i logopedi. Problemet har ökat de senaste åren och gör det svårare att bedöma studenternas kunskaper i skriftlig examination. Bedömargruppen uppfattar dock i sina intervjuer med lärare att bristande skrivfärdigheter inte är ett lika kännbart problem på logopedprogrammet vid Sahlgrenska akademien som vid andra lärosäten. Det vore intressant att belysa vad det beror på. Hanteras akademiskt skrivande framgångsrikt i läraktiviteter och examination? Tenderar studenterna att ha bättre förkunskaper?

2. Att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

Styrkor: Studenterna uppmärksammas kontinuerligt på den egna lärprocessen genom bland annat självreflektioner och studentledda läraktiviteter. En pedagogisk portfolio ska tydliggöra och fördjupa studenternas lärande genom att de själva beskriver, reflekterar över och följer

upp sitt lärande i förhållande till mål och aktiviteter. Studenterna uppfattar generellt utbildningen som tydlig i fråga om vilka mål som ska uppnås och vilka krav som ställs för måluppfyllelse.

Svagheter: Studenterna uppfattar att den tekniska utformningen av portfolion tenderar att skymma dess pedagogiska syfte (medan syftet uppfattas som högst relevant för lärandet). Utbildningen upplevs som strukturerad men också som ”styrd” med tonvikt på att tentera av faktakunskaper, medan större utrymme för att självständigt söka information, analysera och rapportera skriftligt främst ges det sista läsåret (avancerad nivå).

Bedömning: Sammantaget svarar logopedprogrammet väl upp mot kriteriet.

Ev reflektioner/rekommendationer: Alternativa tekniska lösningar för pedagogisk portfolio kan övervägas utifrån studenternas erfarenheter. Det bör också förtydligas vilka delar i portfolion som kan läsas av lärare och examinatorer samt vilka delar som är enbart för studentens eget reflekterande. Bedömargruppen uppfattar att detta upplevs som otydligt för vissa studenter i dagsläget. Utbildningar som leder till yrkesexamen torde generellt uppfattas som mer styrda i termer av mål och läraktiviteter, men utbildningen kan överväga om det går att ge ökat utrymme för mer självständiga läraktiviteter även på tidigare terminers kurser.

3. Att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

Styrkor: Samtliga institutionsanställda lärare för ämnesspecifika kurser inom programmet är disputerade utom en adjunkt. Institutionen har en aktiv akademisk miljö inom logopedi med forskarutbildning och en etablerad seminariekultur.

Svagheter: Bara två lärare har kombinationstjänster, båda professorer, där den ena enligt uppgift pensionerades efter juni 2022 (lärarlistan i underlaget är daterad 2022-06-30).

Bedömning: Sammantaget svarar logopedprogrammet väl upp mot kriteriet.

Ev reflektioner/rekommendationer: En fortsatt diskussion bör föras om möjligheterna till fler kombinationstjänster inom logopedi vid Sahlgrenska akademien. Former för att forskningsanknyta den verksamhetsförlagda utbildningen torde kunna utvecklas ytterligare (se punkt 4 nedan).

4. Att lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig och högskolepedagogisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll

Styrkor: Alla anställda lärare har högskolepedagogisk utbildning om minst 15 hp, utom två vilkas tjänster köps från Västra Götalandsregionen. Två är excellenta lärare, en titel som tilldelas tillsvidareanställda lärare efter prövning vid fakulteten. Antalet lärare är adekvat i förhållande till utbildningens omfattning och innehåll, och lärarna har fördjupad ämneskompetens inom kompletterande områden av logopedi.

Svagheter: En viss oklarhet råder bland verksamheter som tar emot studenter i verksamhetsintegrerat lärande om vilka krav som bör ställas på handledare i termer av

pedagogisk kompetens och yrkeserfarenhet. Den planerade utbyggnaden av antalet studieplatser kan kräva breddad samverkan med verksamheter som erbjuder praktikplatser.

Bedömning: Sammantaget svarar logopedprogrammet väl upp mot kriteriet.

Ev reflektioner/rekommendationer: Krav på handledarkompetens och formerna för handledarutbildning kan tydliggöras och utvecklas. Behovet av tydligt uttryckta krav kan öka genom förändringar inom hälso- och sjukvården, där enhets- och verksamhetschefer inte alltid själva är logopedier och inte har kännedom om de krav som ställs. Den planerade utbyggnaden av logopedprogrammet till 2025 är av måttlig omfattning och tycks främst ha institutionsekonomiska skäl (fler lärare) men torde också ställa högre krav på samverkan och planering med nätverket av verksamheter som erbjuder praktikplatser. En avvägning mot möjligheterna att rekrytera och behålla studenter bör göras utifrån erfarenheter på andra lärosäten nationellt.

5. Att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov

Styrkor: Utbildningskommittén är sammansatt så att dess olika representanter ska garantera att programmet är relevant för studenterna och samhällets utveckling. Utbildningens inslag av logopedi i skolektorn har stärkts i den nya utbildningsplanen, liksom hur kliniska riktlinjer implementeras inom logopedi.

Svagheter: En viss oklarhet råder om hur kandidater till avnämningarrepresentanter i utbildningskommittén utses och hur de representerar och kan kommunicera med övriga verksamheter eller nätverk som är intressenter i logopedutbildningen.

Bedömning: Sammantaget svarar logopedprogrammet väl upp mot kriteriet.

Ev reflektioner/rekommendationer: Det bör övervägas om utbildningens formella förankring bland avnämarna kan breddas utöver representanter för universitetssjukvården. För att säkerställa programmets samhällsrelevans kan det också övervägas om någon företrädare för patientföreningar kan delta i utbildningskommitténs arbete. Ett steg i programmets fortsatta kvalitetsarbete bör vara att ytterligare stärka samarbetet med nätverket av handledare i verksamhetsförlagd utbildning, exempelvis genom regelbundna avstämningar mellan programledning och enhets- eller verksamhetschefer. I en tid av slimmade organisationer där tidsbrist kan råda skulle avstämningar med fördel som ett alternativ kunna ske digitalt.

6. Att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Styrkor: Programledning och lärare upplevs genomgående ha en öppen och lyssnande hållning gentemot studenterna. Programmet har ett omfattande och systematiskt kvalitetsvärderingsarbete där de formella organen för studentinflytande kompletteras med mer informella avstämningar mellan studenter (s.k. kursrepresentanter) och programledning.

Svagheter: Det finns en viss oklarhet bland studenterna hur resultaten av utvärderingar återkopplas till studentgrupperna. Det råder också en viss oklarhet kring olika roller och strukturer för studentinflytande, dvs. vad som är formella och vad som är mer informella

kanaler. Utbildningskommittén har en studentrepresentant som kan vara från audionomprogrammet eller logopedprogrammet.

Bedömning: Sammantaget svarar logopedprogrammet väl upp mot kriteriet.

Ev reflektioner/rekommendationer: Utbildningskommittén är gemensam för audiologi och logopedi och det organ på programnivå där studentrepresentanter som är utsedda av studentkåren deltar. För att säkerställa det formella studentinflytandet bör två studentrepresentanter ingå, en från vardera utbildningen (audionomprogrammet respektive logopedprogrammet). Det kan erfarenhetsmässigt vara svårt att få studenter att ställa upp som representanter i styrande och beredande organ, samtidigt som studentrepresentanternas roll i praktiken kompletteras av studenter som inte är formellt utsedda av studentkåren. Det bör göras en översyn av hur studentrepresentanter introduceras till formella uppdrag och om de uppfattar att de ges förutsättningar att kunna utöva inflytande. Uppfattar en vidare krets av studenter att de får (skaffar sig) återkoppling på resultaten av utvärderingar?

7. Att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger

Styrkor: Programledningen har nära och regelbunden kontakt med programmets studievägledare. Studievägledaren träffar återkommande studentgruppen i frågor om bland annat studieteknik. Lärare och programledning upplevs som tillgängliga för studenternas synpunkter. Betydande insatser har gjorts för att introducera en digital lärmiljö för studenterna.

Svagheter: Den fysiska lärmiljön på campus är delvis svårtillgänglig. Studenter uppfattar att distansundervisning i vissa fall har använts med kort varsel i brist på studielokaler på campus. Samverkan med centrala samordnare kring pedagogiskt stöd vid funktionsnedsättning uppfattas inte som lika transparent som samverkan med studievägledningen.

Bedömning: Sammantaget svarar logopedprogrammet väl upp mot kriteriet.

Ev reflektioner/rekommendationer: Studie- och lärmiljön har viss beröring med den föregående, dvs. studenters inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen. Studie- och lärmiljön uppfattas av bedömaregruppen som i huvudsak god. Det kan emellertid finnas en risk med att parallellt ha formella och informella strukturer för studentinflytande och informationsutbyte, till exempel i former av lunchsamtal. Friheten att framföra åsikter och kritik kan, trots motsatt syfte, i praktiken upplevas som begränsad i en informell kontext.

8. Att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Styrkor: Det görs en ambitiös, fortlöpande värdering av utbildningskvaliteten, inte bara genom kursvärderingar och kursanalyser, utan även genom värderingar av samtliga terminers kvalitet som följs upp på planeringsdagar. Kurser inom verksamhetsintegrerat lärande utvärderas även av handledarna i separata enkäter. Centrala alumnenkäter görs tre år efter examen. Examensarbeten utvärderas kollegialt på årliga nationella utbildningsmöten i logopedi.

Lärares insatser för pedagogisk utveckling har uppmärksammats genom pedagogiskt pris på fakulteten.

Svagheter: Det verkar för närvarande inte genomföras någon enkät bland nyantagna studenter (där till exempel utbildningsbakgrund och intresseprofil kan undersökas).

Bedömning: Sammantaget svarar logopedprogrammet väl upp mot kriteriet.

Ev reflektioner/rekommendationer: En enkät till nyantagna studenter skulle kunna ge värdefull information om exempelvis studenternas studiebakgrund, motiv för att söka till programmet, hur de fick kännedom om logopedi som yrke och ämne, vilket kan ge underlag för framtida studentrekrytering och breddat deltagande.